

**ARBETSLIVS- OCH  
JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS  
BETÄNKANDE 7/2009 rd**

**Regeringens proposition med förslag till lag om  
ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa**

**INLEDNING**

***Remiss***

Riksdagen remitterade den 14 april 2009 en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa (RP 49/2009 rd) till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för beredning.

***Utlåtande***

I enlighet med riksdagens beslut har social- och hälsovårdsutskottet lämnat utlåtande i ärendet. Utlåtandet (ShUU 9/2009 rd) återges efter betänkandet.

***Sakkunniga***

Utskottet har hört

- regeringsråd Esko Salo, social- och hälsovårdsministeriet
- överinspektör Timo Meling, arbets- och näringsministeriet
- förmånschef Suvi Onninen, Folkpensionsanstalten

- byråchef Riku Immonen, Södra Birkalands arbets- och näringsbyrå
- byråchef Kari Kettunen, Salo arbets- och näringsbyrå
- arbetskraftshandledare, chef för servicelinjen Marja Leena Koistinen, Vanda arbets- och näringsbyrå
- ekonomisk expert Joonas Rahkola, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- jurist Heli Puura, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf
- expert, JK Johan Åström, Finlands näringsliv
- styrelseledamot Jaana Löppönen, Finlands Arbetslösas Samorganisation-TVY ry
- kassadirektör Marjatta Väisänen, Tjänstemännens arbetslöshetskassa
- kassadirektör Hannu Saimanen, Trä- och specialbranschernas arbetslöshetskassa.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- Akava rf
- Företagarna i Finland
- Arbetskassornas Samorganisation.

**PROPOSITIONEN**

Regeringen föreslår att lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras. De föreslagna ändringarna ansluter sig till en utvidgning av omställningsskyddet så att det börjar omfatta permitte-

rade och i större utsträckning än tidigare viss-tidsanställda. Samtidigt ska bestämmelserna om tillägg för sysselsättningsplan och hur tillägget ska räknas på nytt göras klarare.

En förutsättning för att få utbildningsdagpenning för den tid då man genomgår frivillig yrkesutbildning är att den sökande under de 12 månader som föregår utbildningen har fått arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd för minst 65 dagar. Utbildningsdagpenning ska kunna betalas genast efter självrisiktiden utan en 65 dagars väntetid. Samtidigt föreslås det att utbildningsdagpenning ska beviljas endast för sådan

utbildning som finns avtalad i den arbetssökandes jobbsökarplan.

De föreslagna ändringarna är en del av regeringens stimulansåtgärder. Syftet med ändringarna är att främja sysselsättningen för dem som blir arbetslösa på grund av recessionen och förbättra deras möjligheter att delta i utbildning.

Lagen avses träda i kraft den 1 juli 2009.

## UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

### *Motivering*

#### **Allmänt**

Med hänvisning till propositionen och övrig utredning anser utskottet att propositionen är behövlig och motiverad. Utskottet tillstyrker lagförslaget utan ändringar, med undantag för ikraftträdandebestämmelsen.

Lagen om utkomstskydd för arbetslösa och verkställigheten av den föreslås bli förenklade så att förutsättningarna för en sysselsättningsplan bara ska föreskrivas i lagen om offentlig arbetskraftsservice. Det ska endast ligga på arbets- och näringsbyråns ansvar att klarlägga förutsättningarna för en sysselsättningsplan. Den som betalar ut förmånen behöver inte längre undersöka förutsättningarna, utan utbetalningen ska bygga på ett utlåtande av arbets- och näringsbyrån.

Utskottet anser att ändringen är motiverad och att den förenklar och förtydligar lagstiftningen. Visserligen ökar arbetsbördan på arbets- och näringsbyråerna, eftersom de måste undersöka förutsättningarna noggrannare. I varje fall är det rationellt att förutsättningarna undersöks på en enda plats. Det sparar in på arbetet för dem som ska betala ut förmånen och samordnar verkställigheten genom att det nu blir möjligt att arbets- och näringsbyrån stannar för en annan lösning än den som betalar ut förmånen.

Enligt social- och hälsovårdsutskottets utlåtande finns det skäl att särskilt ge akt på hur arbets- och näringsbyråerna klarar av sin nya uppgift. Om byråernas resurser visar sig vara under-

dimensionerade, måste extra resurser snabbt skjutas till. Dessutom bör byråernas möjligheter att bedriva samarbete med yrkeshögskolor, universitet och andra utbildningsanstalter bli bättre. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet delar social- och hälsovårdsutskottets synpunkter.

Regeringen föreslår en förenkling i bestämmelsen om när maximitiden för tillägget för sysselsättningsplan börjar på nytt. Maximitiden 185 dagar för tillägget för sysselsättningsplan ska börja räknas på nytt alltid då den arbetssökande på nytt uppfyller arbetsvillkoret, och då börjar också maximitiden 500 dagar för arbetslöshetsdagpenningen räknas på nytt. Utskottet anser att förslaget är motiverat och att ändringen gör att hela systemet blir insynsvänligare och lättare att förstå.

I lagförslaget ingår också ett förslag om att begränsa tillämpningsområdet för definitionen av årsinkomst från säsongbetonat arbete. Utskottet anser att ändringen är viktig och att den främjar likabehandlingen av visstidsanställda.

#### **Stöd för frivillig utbildning**

När lagstiftningen om omställningsskydd stiftades 2005 godkände riksdagen på förslag av arbetslivs- och jämställdhetsutskottet ett uttalande om att regeringen förutsätts klarlägga möjligheterna att ta med frivillig utbildning bland de åtgärder som berättigar till tillägg för sysselsättningsplan och slopa villkoret att den sökande ska ha varit arbetslös i 86 dagar för att få utbildningsdagpenning.

Arbetslöshetsvillkoret kortades ner till 65 dagar genom en ändring i lagen om utkomstskydd för arbetslösa 2006. I sitt utlåtande om ändringen (AjUU 13/2005 rd) såg utskottet det som påkallat att regeringen skulle arbeta vidare på att förkorta arbetslöshetsvillkoret eller slopa det helt. Utskottet ansåg att frivilliga studier bör vara ett ekonomiskt jämbördigt alternativ till arbetskraftspolitisk vuxenutbildning, vilket skulle innebära att arbetslösa kunde söka sig till utbildning utifrån kriterier baserade på innehåll snarare än form. Utskottet menade också att det var viktigt att frivilliga studier blir en åtgärd som berättigar till tillägg för sysselsättningsplan.

Enligt det föreliggande lagförslaget ska utbildningsdagpenning kunna betalas ut genast efter självrishtiden utan en väntetid på 65 dagar. Det är glädjande att arbetslöshetsvillkoret alltså nu slopas och att arbetslösa kan söka till frivillig utbildning genast i början av arbetslösheten. Samtidigt upprepar utskottet sina tidigare synpunkter på vikten av frivillig utbildning och vill se att sådan utbildning inom kort börjar omfattas av tillägget för sysselsättningsplan.

Enligt lagförslaget ska utbildningsdagpenning betalas ut bara för sådan utbildning som finns avtalad i den arbetssökandes sysselsättningsplan eller jobbsökarplan. Förslaget knyter an till de riktlinjer som Sata-kommittén dragit upp om att slå samman det arbetskraftspolitiska vuxenutbildningsstödet och utbildningsdagpenningen till en enda förmån. I anknytning till sammanslagningen är avsikten att kravet på 10 år i arbete för att få utbildningsdagpenning ska strykas. Som motvikt ska stödet beviljas bara för sådana studier som arbets- och näringsbyrån anser förbättra den arbetssökandes yrkeskompetens och möjligheter att få arbete. I propositionen föreslås lagen redan nu bli ändrad inför den kommande ändringen så att frivillig utbildning ska ingå i sysselsättnings- eller jobbsökarplanen.

Utskottet ser det som viktigt att studier som stöds med utbildningsdagpenning förbättrar yrkeskompetensen och möjligheterna att få arbete. Planerna är av sådan typ att deras innehåll justeras om det behövs. Eftersom de arbetssökande inte i början av arbetslösheten nödvändigtvis vet

vad det finns för utbildning att få och vilken utbildning de vill söka till, är det viktigt att planerna snabbt och enkelt går att komplettera. Uppdateringen av planerna innebär större arbetsbörda för arbets- och näringsbyråerna, vilket bör beaktas i deras resurser.

Studier som stöds med utbildningsdagpenning är uttryckligen frivilliga studier, så de arbetssökande skaffar sig själva en studieplats, vid behov med hjälp av arbets- och näringsbyråns utbildningsinformationstjänster. Studier som bedrivs med utbildningsdagpenning ska fortfarande uppfylla kraven på bl.a. läroanstalt, omfattning och examensinriktning, så sysselsättnings- eller jobbsökarplanen måste ganska noggrant uppge vilken utbildning det är fråga om, t.ex. genom att specificera läroanstalten och examen. Däremot kräver bestämmelserna inte att utbildningen ska vara avtalad i någondera planen innan utbildningen börjar, så utbildningen kan skrivas in i planen senare. Men arbetssökanden tar då risken att utbildningen inte uppfyller de lagfästa kraven. Då kan han eller hon betraktas som studerande på heltid och gå miste om sin rätt till arbetslöshetsförmån.

Utskottet ser det som viktigt att de arbetssökande blir noga informerade om betydelsen av en sysselsättnings- eller jobbsökarplan och om de risker som de tar om de söker till frivillig utbildning som inte ingår i någon sådan plan.

### **Snabbare tillgång till utkomstskydd för arbetslösa**

Den pågående ekonomiska krisen har lett till massuppsägningar och masspermitteringar, och därför har ansökningarna anhopat sig hos arbetslöshetskassorna. Många arbetslösa och permitterade har fått vänta på arbetslöshetsförmåner i flera månader och därför haft det svårt att klara av sin försörjning.

Arbetslöshetskassorna har försökt avveckla köerna bl.a. genom att anställa mer personal, nyttiggöra teknik, omorganisera handläggningen av ansökningar och utöka informationen och utbildningen. Men i grund och botten beror kö-

erna på att lagstiftningen om utkomstskydd för arbetslösa är så komplex och detaljerad.

Vid utfrågningen av sakkunniga lyfte arbetslöshetskassorna fram att handläggningen av ansökningar kan förenklas och snabbas upp om man t.ex. samordnar arbetsvillkoren för olika förmåner, slopar periodiseringen av semesterersättningar, förenklar återkravsbestämmelserna, ändrar bestämmelserna om jämkad dagpenning så att de blir enklare och tydligare och slopar förfarandet vid gruppermittering, så att alla personligen måste registrera sig som arbetslösa arbetssökande.

Utskottet ser det som påkallat att regeringen i samråd med arbetsmarknadsorganisationerna undersöker möjligheterna att snabba upp handläggningen av ansökningarna om utkomstskydd för arbetslösa genom att förenkla och förtydliga lagstiftningen i fråga. För att arbetslösa och permitterade ska tillförsäkras försörjning bör det undersökas vad som genast, t.ex. temporärt, kan göras för att avveckla de värsta köerna som recessionen förorsakat.

### **Ikraftträdande**

Lagförslaget hänger i allt väsentligt samman med förslaget till ändring av lagen om offentlig arbetskraftsservice (RP 38/2009 rd), som föreslås träda i kraft den 1 juli 2009. Därför föreslår utskottet att förslaget till ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa också ska träda i kraft den 1 juli 2009.

### **Förslag till beslut**

Således föreslår arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

*att lagförslaget i övrigt godkänns enligt propositionen men 1 mom. i ikraftträdandebestämmelsen med följande ändring:*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2009.

Helsingfors den 28 maj 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Arto Satonen /saml  
vordf. Jukka Gustafsson /sd  
medl. Susanna Haapoja /cent  
Hannakaisa Heikkinen /cent  
Anna-Maja Henriksson /sv  
Arja Karhuvaara /saml  
Johanna Karimäki /gröna  
Merja Kuusisto /sd

Esa Lahtela /sd  
Jari Larikka /saml  
Markus Mustajärvi /vänst  
Sanna Perkiö /saml  
Katja Taimela /sd  
Tarja Tallqvist /kd  
Jyrki Yrttiaho /vänst  
ers. Elsi Katainen /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Ritva Bäckström.

## RESERVATION

*Motivering*

Det finns mycket som är bra i propositionen och i utskottets betänkande om förbättrat omställningsskydd för arbetslösa och permitterade. Men kompletteringen av omställningsskyddet har beretts i kapp med strukturomvandlingen, och det märks. Det är ett steg i rätt riktning men några missförhållanden kvarstår som är svåra att motivera.

Om anställningsförhållandet upphör på grund av att arbetsgivaren går i konkurs, har arbetstagaren inte rätt till avlönad ledighet för att söka arbete under uppsägningstiden, till skillnad från om anställningsförhållandet upphör på de grunder som anges i 7 kap. 3, 4 eller 7 § i arbetsavtalslagen. Ur arbetstagarens synvinkel är det inte konsekvent att utesluta konkursfallen från omställningsskyddet, för situationen är inte på något sätt annorlunda med avseende på nytt arbete.

Tillägget för sysselsättningsplan enligt omställningsskyddet föreslås fortfarande inte bli betalat för frivillig, yrkeskompetenshöjande heltidsutbildning som den arbetslösa får utbildningsdagpenning för. Det räcker inte med lösa löften om att frågan kommer att behandlas vidare och eventuellt korrigeras i kommande trepartsberedning. Med tanke på möjligheterna att hitta nytt jobb är det väsentliga att den arbetslösa själv är aktiv, inte i vilken form han eller hon utbildar sig för att höja sin kompetens. Också de som får försöka klara sig på grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd behöver positiva incitament och högre förmåner, för varken den sittande eller den föregående regeringen har gjort några nivåhöjningar med en enda cent i deras försörjning.

Kravet på att man ska ha arbetat i tio år för att få utbildningsdagpenning kunde mycket väl sänkas till åtta år, för det viktigaste är att aktivera så många arbetslösa som möjligt. Arbetsmarknaden och de krav den ställer förändras nämligen mycket snabbt.

De dagar då utbildningsdagpenning betalas ut räknas in i maximitiden för arbetslöshetsdagpenning (500 dagar) och kortar på så sätt ner den period för vilken arbetslöshetsförmånerna betalas ut. För att de arbetslösa ska kunna välja utan rädsla för avbrott i grundtryggheten måste utbildningsdagpenningen samordnas med utkomstskyddet för arbetslösa, man måste räkna med att det finns olika viljor och behov att utbilda sig och man måste flexibelt reagera på arbetslivets krav. Därför bör utbildningsdagpenningen inte räknas med i maximitiden 500 dagar.

De som blir arbetslösa bör vara tillräckligt säkra på att få delta i de aktiveringsåtgärder som skrivits in i sysselsättningsplanen och avtalats med arbetsförvaltningen, så att de har en stadig grund att bygga sina framtidsplaner på. Det är bara de arbetslösa och inte myndigheterna som är skyldiga att efterleva sysselsättningsplanen och andra sysselsättningsfrämjande planer som avtalas med arbetsförvaltningen. För att vara ett äkta avtal bör sysselsättningsplanen vara förpliktande för båda parterna.

Arbets- och näringsbyråerna bör ha tillräckligt med personella resurser för att åtgärderna inom ramen för omställningsskyddet ska kunna genomföras på tillbörligt sätt. De sakkunniga som arbetar på fältet inom arbetsförvaltningen signalerade i utskottet att omställningsskyddet inte kan garanteras med de föreslagna personella resurserna. Byråerna har en tung arbetsbörda och därför måste de absolut få adekvata resurser för att ta hand om ytterligare uppgifter. Nu uppstår en situation där andra arbetslösa tvingas tävla med dem som har rätt till omställningsskydd, inte bara om anslag utan också om byråpersonalens tid.

Om en arbetstagare bestrider uppsägningsgrunden, även om det är befogat, får han eller hon sitt tillägg för sysselsättningsplan först när det är slutgiltigt avgjort om uppsägningen har varit laglig. Bestämmelsen kan leda till att arbetstagare inte bestrider uppsägningsgrunden,

eftersom förmånerna försämrats och tillägget för sysselsättningsplan betalas ut först långt senare och inte längre svarar mot sitt syfte. Det här har också social- och hälsovårdsutskottet påpekat i sitt eget utlåtande.

### **Förslag**

Således föreslår vi

*att lagförslaget i övrigt godkänns enligt betänkandet utom ingressen, 6 kap. 3 a § samt 10 kap. 3 och 6 § med ändringar (Reservationens ändringsförslag) och*

*att ett uttalande godkänns (Reservationens förslag till uttalande).*

### **Reservationens ändringsförslag**

I enlighet med riksdagens beslut upphävs i lagen av den 30 december 2002 om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 10 kap. 3 § 3 mom. och 6 § 2 mom., av dem 3 § 3 mom. sådant det lyder i lag 1252/2006, och 6 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1180/2005,

ändras 5 kap. 13 § 1 mom., 6 kap. 3 a § och 4 § 1 mom., 10 kap. 2 §, 3 § 2 mom., 5 § 1 mom. (utesl.) och 10 § samt 11 kap. 4 § 1 mom.,

av dem 5 kap. 13 § 1 mom. och 10 kap. 5 § 1 mom. (utesl.) sådana de lyder i lag 1180/2005, 6 kap. 3 a § sådana den lyder i lag 459/2005 och i nämnda lag 1252/2006, 10 kap. 2 § sådana den lyder i lag 1364/2003, 10 kap. 3 § 2 mom. sådant det lyder i nämnda lag 1252/2006 samt 10 kap. 10 § och 11 kap. 4 § 1 mom. sådana de lyder i lag 1053/2008, samt fogas till 6 kap. en ny 3 b § som följer:

6 kap.

#### **Arbetslöshetsdagpenningens belopp och varaktighet**

3 a §

#### **Förutsättningar för betalning av tillägg för sysselsättningsplan**

(1 mom. som i AjUB)

Tillägg för sysselsättningsplan betalas för tiden för i sysselsättningsplanen antecknade åtgärder, som är arbetssökande på eget initiativ efter att anställningsförhållandet upphört, träning i anslutning till arbetssökande, arbetskraftspoli-

tisk vuxenutbildning enligt 6 kap. i lagen om offentlig arbetskraftsservice, utbildning på eget initiativ enligt jobbsökarplanen eller sysselsättningsplanen och arbetsprövning enligt 8 kap. i lagen om offentlig arbetskraftsservice. Tillägg för sysselsättningsplan betalas också för tiden mellan i sysselsättningsplanen antecknad träning i anslutning till arbetssökande, arbetskraftspolitisk vuxenutbildning och arbetsprövning, om tiden mellan dessa åtgärder omfattar högst sju kalenderdagar.

(3 mom. utesl.)

(3 mom. som 4 mom. i AjUB)

10 kap.

## Bestämmelser om utbildningsdagpenning

3 §

### *Särskilda förutsättningar för erhållande av utbildningsdagpenning*

En förutsättning för erhållande av utbildningsdagpenning är att sökandens tid i arbete en-

ligt 6 kap. 11 § när utbildningen inleds uppgår till minst 8 år.

### *Reservationens förslag till uttalande*

*Riksdagen förutsätter att regeringen med det snaraste undersöker vad som genast kan göras för att snabba upp handläggningen av ansökningar om utkomstskydd för arbetslösa, så att arbetslösa och permitterade tillförsäkras försörjning.*

Helsingfors den 28 maj 2009

Markus Mustajärvi /vänst  
Jyrki Yrttiaho /vänst  
Jukka Gustafsson /sd  
Esa Lahtela /sd

Tarja Tallqvist /kd  
Katja Taimela /sd  
Merja Kuusisto /sd